

Іванієнко В.В.,
*канд. екон. наук, професор, професор
кафедри міжнародних економічних відносин
Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця,
м. Харків, Україна*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Коли підприємства функціонують у мінливому та невизначеному зовнішньому середовищі все більшої актуальності набуває дослідження процесу формування та забезпечення фінансово-економічної безпеки розвитку соціально-економічних систем.

Питання економічної безпеки на різних рівнях управління та управління безпекою розвитку соціально-економічних систем постійно перебувають у центрі уваги дослідників. Теоретичні та практичні аспекти економічної безпеки соціально-економічних систем розглядали такі вітчизняні та закордонні вчені, як: С. Ілляшенко, А. Козаченко, В. Мунтіян, Є. Олейніков, В. Пономарьов, В. Пономаренко, В. Шинкаренко, М. Кизим, І. Отенко, В. Пасічник, Г. Ситник та інші.

У загальному розумінні поняття «безпека» як категорія – це стан захищеності від чого завгодно і може використовуватись як до захисту особи, так і суспільства та держави в цілому [1].

Економічну безпеку розвитку соціально-економічних систем розглядають як сукупність умов та факторів, що забезпечують незалежність економіки, її стабільність та стійкість, здатність до постійного оновлення та вдосконалення.

Слід підкреслити, на сьогодні не існує загального розуміння фінансово-економічної безпеки. В енциклопедичній літературі існує поняття «економічна безпека», куди входять рівні економічної безпеки і лише на рівні підприємств побічно виноситься фінансова безпека.

Економічна безпека відіграє важливу роль в системі управління підприємством, про що свідчить існування великої кількості методів управління, які мають характеристики цільового підходу, тобто ціль у них є визначальним елементом управління. Надійне забезпечення економічної безпеки розвитку соціально-економічних систем можливо лише з комплексного і системного підходу, що дозволяє забезпечити стратегічний розвиток підприємства, розробити тактичні та оперативні дії для мінімізації негативного впливу загроз.

Основними принципами, на яких повинна ґрунтуватися система управління безпекою розвитку соціально-економічних систем, повинні бути: принцип розвитку – передбачає необхідність урахувати швидкі зміни, що відбуваються у навколишньому оточенні, здатність системи до розвитку,

розширення та змін у структурі; принцип адаптивності – виражається у здібностях системи управління прилаштовуватися до змін зовнішнього та внутрішнього оточення підприємства з метою уникнення загроз; принцип єдності – передбачає те, що всі дії підрозділів служби економічної безпеки підприємства повинні бути узгодженими та скоординованими; принцип компетентності – передбачає, що питаннями забезпечення економічної безпеки займаються висококваліфіковані кадри; принцип економічної доцільності – полягає в тому, що витрати на проведення заходів з забезпечення безпеки повинні бути економічно обґрунтованими; принцип оперативності – швидка реакція системи на зміни у навколишньому оточенні, використання тільки актуальної інформації; принцип комплексності передбачає нейтралізацію шкідливих факторів на всі функціональні складові економічної безпеки; принцип законності – передбачає функціонування системи управління економічною безпекою згідно з вимогами чинного законодавства; принцип безперервності – система повинна постійно захищати інтереси підприємства в умовах невизначеності та ризику.

Виходячи з принципів забезпечення економічної безпеки розвитку соціально-економічних систем можна виділити найактуальніші інструменти економічної безпеки, які кваліфікуються таким чином: 1) управління ризиками (диверсифікація, страхування, хеджування та ін.); 2) технічний захист (охорона, безпека інформації, кадрова політика); 3) фінансовий захист (фінансовий моніторинг, управлінський облік та контроль, бюджетування, аналіз тощо).

На нашу думку, використовувати інструменти, що охоплюють лише один або кілька принципів, є недоцільним. Об'єктом системи забезпечення безпеки розвитку соціально-економічних систем виступає стабільний економічний стан суб'єкта підприємницької діяльності у поточному та перспективному періодах. Саме від об'єкта захисту багато в чому залежить основні характеристики системи забезпечення економічної безпеки розвитку соціально-економічних систем.

На сьогодні подальші дослідження за цим напрямом полягають у поглибленні теоретично-практичних особливостей формування та використання інструментів управління фінансово-економічною безпекою розвитку соціально-економічних систем.

Список використаних джерел

1. Бреус С. В. Економічна безпека як категорія. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2017. №12. С. 140-149.